

Rondzendbrief 1 van Jack van Luytelaar, PBI-vrijwilliger in Guatemala

Guatemala stad, dinsdagmiddag 19 december 2006.

Todo bien por aquí, a decir hasta ahora. Alles goed hier, dat is te zeggen tot nu toe. Mijn Spaans is nog niet zo dat ik de rest even in het Spaans giet, dat kost mij (en jullie waarschijnlijk ook?) nog teveel tijd en moeite.

Over het werk heb ik nog niet zoveel te melden, veel van de organisaties die we begeleiden sluiten voor de Kerst, nu is het vooral lezen, inwerken en ingeprepraat worden. Af en toe gaat de weekplanning op zijn kop als er weer wat gebeurt waarvan we vinden dat we meteen iets moeten doen. Vorige week kwam er een huiszoekingsbevel uit de lucht vallen bij een van de vakbondsmensen: op het kantoorje waar hij altijd werkt zou een valse stempel van een advocaat uit Xela gebruikt worden en daarom moest de straat worden afgezet, 20 man van de nationale politie er bij, iemand van het openbaar ministerie, dat alles om een kantoorje te doorzoeken van 30 m² en (uiteraard???) werd de vakbondsmen bij het eerste protest neergeknuppeld. Deze vakbondsmen is al twee keer ontvoerd en ontvangt regelmatig allerlei bedreigingen. We werden na het incident gebeld door een advocaat. Twee teamleden zijn er onmiddellijk op af gegaan. Samen met een teamgenoot heb ik hem later op de avond naar het ziekenhuis begeleid, hij had niks gebroken gelukkig. De dag erna overleggen we wat we vervolgens het beste kunnen doen, met wie moeten we praten om te proberen dit geweld af te remmen, waar komen die bedreigingen vandaan, etc.

Een van de kansen die het werk hier biedt is de mogelijkheid in contact te treden met allerlei interessante mensen. Een van onze "gereedschappen" is het onderhouden van netwerken met autoriteiten (overheid, politie), ambassades, de katholieke kerk, allerlei maatschappelijke en sociale organisaties, enzovoorts. Daartoe worden mensen uitgenodigd om bij ons thuis te komen eten, een à twee avonden per week hebben we gasten aan tafel, de ene keer interessanter dan de andere. Vorige week hebben we Alfonso, zeg maar "Poncho", Bauer Paíz (88, advocaat) op bezoek gehad, samen met zijn vrouw. Hij was minister van Econ.Zaken en Werkgelegenheid eind jaren 40 in de Guatemalteekse lente, een 10-jarige periode van allerlei politieke en maatschappelijke hervormingen. Door een staatsgreep kwam in 1954 aan die lente een eind, alle hervormingen werden weer net zo hard teruggedraaid en een donkere periode van repressie, onderdrukking, geweld brak aan. Don Poncho heeft zo'n dikke 25 jaar in het buitenland moeten doorbrengen, in Mexico, in Chili om daar met Allende te werken tot aan de staatsgreep van Pinochet in 1972, Nicaragua en nogmaals Mexico als politiek vluchteling, eigenlijk een leven lang op zoek naar, zich inzetend voor sociale gerechtigheid. Een persoonlijke vriend van Che Guevara, die een tijdje bij hem in huis in Mexico gezeten heeft. Een gedreven man, nog steeds, zonder de retoriek van Fidel, humor, anecdotres, geweldig. Ik, Bossche boekhouder die ik ben, vind het allemaal een hele eer hem te hebben leren kennen. Hoewel ik lang niet alles kan volgen, vele namen zeggen mij helemaal niets en er is nog veel ruimte om mijn Spaans te verbeteren, hang ik aan zijn lippen. Volgende week zijn we terug uitgenodigd om bij hem een glaasje te komen drinken. De dag erna ben ik naar een congres van campesinos (boerkes, ik vermoed de meeste landloos, landarbeiders is misschien een betere vertaling) geweest, waar gezocht werd naar de weg waarlangs "la lucha", de strijd om toegang te krijgen tot grond, gewoon om te bewerken, om in eigen levensonderhoud te kunnen voorzien, kan worden voortgezet. Behalve ambassadepersoneel van Cuba en Venezuela waren er zo'n 400 tot 500 campesinos aanwezig, uit alle windstreken van Guate, minstens net zo indrukwekkend als de ontmoeting met Poncho, prachtige mensen, scherpe afgetekende gezichten, verrassend veel vrouwen ook, de mensen kromgewerkt, tanig, maar vol vuur.

Het leven hier in Guatemala valt mee en tegen. Waar ik vooral moeite mee heb is dat gevoel van onveiligheid. De eerste avond dat we een biertje gingen pakken liepen we 's-avonds om een uur of negen, half tien naar een soort disco, in een groep van 8 en werden we al lastig gevallen door een jongen, begin 20 zou ik zeggen, en Owen, een van de PBI teamgenoten, die twee maanden geleden begonnen is, was vervolgens 150 Quetzales armer, 15 euro. Dat had volgens mij niet gehoeven, want ik had dat gastje net afgepoeierd met nul komma nul. Volgens Owen dreigde hij met een wapen onder zijn t-shirt, reden waarom hij besloot zijn zakken te legen. Sommige Guatemalteken zeggen dat als ze echt een wapen hebben ze niet aarzelen dat op je strot of op je hoofd te zetten, en zo niet, dan hebben ze geen wapen en dan lukt het meestal wel dat soort gastjes af te poeieren door wat eten voor ze te kopen of ze wat muntgeld te geven. Gisteravond zijn we weer lopend naar een café gegaan, in dezelfde buurt, zone 1, waar we wonen, in een groep van 6 deze keer, iedereen min of meer op zijn hoede, wel of niet door deze straat of toch maar langs die andere, de stad bijna uitgestorven, bijna geen verkeer, geen geparkeerde auto's, geen voetgangers, fietsers, daar hebben ze nog nooit van gehoord, hooguit een enkele taxi die met

de portieren dicht rijdt, een enkele straatveger, beetje spooky wandeling van 10, 15 minuten. Echt gezellig is het dus niet, het is geen Den Bosch, maar een biertje drinken met de teamleden en dan niet in huis, maar even er uit, da's toch wel aangenaam. Dat we gingen lopen lijkt echt een uitzondering, normaal zouden we/ze de taxi genomen hebben, ook voor dit soort korte afstanden.

Tot zover de persoonlijke beleving van die onveiligheid, het zal nog wel wat afslijten in de loop van de volgende maanden, maar echt relaxed zal het wel niet worden in deze stad. Feit is verder dat er in Guatemala dit jaar tot en met november al 4700 doden door geweldsdelicten zijn gevallen, van uit de hand gelopen straatroof, oorlog/afrekeningen tussen de maras (bendes) tot politiek geweld (ontruiming) waarbij doden vallen, geweld tegen kandidaten van sommige politieke partijen, in september 2007 zijn er nieuwe verkiezingen, iedereen houdt zijn hart vast). In Nederland moet je denken aan 250 gevallen van moord en doodslag per jaar. Guatemala heeft 11 miljoen inwoners, wij 16.

Het leven met 10 man hier in huis bevalt me tot nu boven verwachting. Iedereen loopt over van begrip, of je nu even je wil terugtrekken of niet, je kunt alle hulp krijgen die je vraagt. We gebruiken gemeenschappelijk de avondmaaltijd, degene die de middag/avonddienst (telefoon, deur, coordinatie) heeft doet de boodschappen en kookt. Degene die de ochtenddienst heeft moet het kantoor (de bovenverdieping van het huis) openen, de server starten, de mail downloaden en de schoonmaaktaken van die dag voor zijn rekening nemen.

December is ook hier een redelijke feestmaand. Onzeker heb ik me nog niet echt gevoeld. Behalve de keer na een kerstborrel aangeboden door Madre Selva (Moeder Jungle), een of andere ecologenclub die wij bescherming bieden, toen we met 11 man 's-nachts om één uur twee taxis terug naar huis namen, de meesten waren behoorlijk aangeschoten, een enkeling ronduit dronken, de taxis bijna wegreden terwijl ik er nota bene op toe stond te zien dat iedereen veilig en wel in die taxis terecht kwam. Die nacht heb ik slecht geslapen, aanvankelijk dacht ik uit ergernis over het drankgebruik van sommigen in een situatie die ik als een werksituatie beoordeelde, met 10 aangeschoten mensen, de een nog harder dan de ander riep dat we vooral nog een of andere nachtwinkel aan moesten doen om drank in te slaan om ergens anders verder te kunnen feesten. De volgende dag heb ik het er per e-mail een keer met Marian over gehad - da's toch wel fijn, iemand op de achterhand die de omstandigheden en het werk goed kent - en met alle betrokken leden van het PBI team, op het feestje van Madre Selva misdroeg zich niemand, Madre Selva zelf - in de persoon van de presidente - lustte 'm ook goed, en kon ik het weer van me af laten glijden; het was meer de paniek van het moment bij mezelf dan wat anders, kortom alles weer op orde, en ik slaap weer als een onnozele, goed dus..

Van de week heb ik voor de eerste keer drie kwartier gejojgd, het viel me niet mee na twee maanden praktisch niets gedaan te hebben, eigenlijk gewoon geen tijd genomen, in een stad met de nodige smog - als je ingehaald wordt door een bus die net optrekt of gas geeft krijg je enorme roetwolken om je heen en ben ik terug in mijn studentenjaren, alsof ik weer aan de zware Van Nelle zit, vroeger, zwaar rokend en me voorbereidend op een of ander zwaar tentamen waar je geen eigenlijk zin in hebt - in een stad waar de parken niet groot genoeg zijn om lekker te kunnen rennen. Of zou het de hoogte zijn? Dat is wel een mooi excuus, daar zal het wel aan liggen.

Gisterochtend kwam mijn eerste "kerstpakket" binnen, van Janine, een PBI collega uit Nederland, een kaartje met een jongetje die evenwicht zoekt en een boekje vol met boedhawijsheden. De postbode wilde het bijna niet afstaan, ik moest me aan alle kanten legitimeren voordat hij zich liet overtuigen dat de Jacobus Johannes Maria van Luytelaar van het paspoort dezelfde is als de Jacques/Jack van Luytelaar van de envelop. Wel goed voor mijn Spaans. Dat is toch wel heel erg leuk, een pakje te krijgen, zo onverwachts. Ik zal iedere dag voor mijn collega's één van de wijsheden vertalen in het Spaans, wellicht ook nog voor de postbode, de bakker en de krantenverkoper op de hoek. Kijken of dat werkt: hier zitten ze, de indigenas, 60% van de bevolking is Maya, meer in "nahual" sferen dan in het boedhisme. Het herinnerde me ook aan de vakantie met Jos, waar we een van de 5 voornaamste waarheden van India ontdekten, rijdend op de motorfiets in het lokale verkeer waar het recht van de sterkste geldt. Hier hebben we het nieuwe huis/kantoor mer een Maya ritueel laten inzegenen, schoonmaken noemen ze dat hier, in India hebben we de motoren laten zegenen, de spirituele kant kan niet meer stuk.

Maak het goed intussen, dat zal ik ook doen.

Liefs,

Jack